

Басанець І.В., Плікус І.Й. Аналіз моделей та методів виявлення кризового стану підприємств / Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціальноорієнтованій системі управління підприємством : Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції. Частина 2. м. Полтава, 31 березня 2021 року. Полтава, 2021.- С.439-442

Басанець І.В.

здобувач вищої освіти СВО магістр

Науковий керівник – Плікус І.Й., к.е.н, доцент,
доцент кафедри фінансів і підприємництва,
Сумський державний університет, м. Суми

АНАЛІЗ МОДЕЛЕЙ ТА МЕТОДІВ ВИЯВЛЕННЯ КРИЗОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ

Безперервний процес здійснення антикризового управління забезпечується постійним моніторингом фінансових показників та їх впливом через зовнішні та внутрішні фактори. За допомогою різних методів можна виявити термін настання банкрутства та прогнозування на майбутнє, характер, масштаб та причини виникнення кризових явищ. Відповідно комплексний аналіз дає змогу керівництву правильно розставити пріоритети у прийнятті управлінських рішень та сформувавши правильний план антикризового управління.

Система застосування моделей та методів виявлення кризового стану має бути створена на основі об'єктів, суб'єктів та цілей аналізу, потенціалу та можливостей підприємства до зменшення ризику кризового стану. У зарубіжній практиці використовують математично-статистичний аналіз, що дозволяє встановити залежність між факторами та показниками діяльності підприємства [1]. В першу чергу потрібно досліджувати усі бізнес-процеси, які відбуваються на підприємстві, а потім аналіз фінансових показників для більш чіткого формування розуміння стану підприємства, щоб в подальшому створити заходи для удосконалення запобігання настання кризового явища.

Наукові підходи до виявлення загрози банкрутства та діагностики фінансового стану розроблені для управлінського персоналу задля розробки антикризового підходу [2]. Більшість використовують порівняльний аналіз показників діяльності підприємств та моделі прогнозування настання банкрутства. Дана методика зображена на рисунку 1.

Аналізуючи фінансово-господарську діяльність застосовують моделі, де використовують основні показники ліквідності та платоспроможності. Найбільш поширені моделі та методи: коефіцієнтний, комплексний, лінійно-регресійна модель, безбитковий метод та ін.

Найбільш поширений метод – це коефіцієнтний, оскільки за допомогою нього аналізують показники ліквідності активів, платоспроможності, рентабельності, фінансової стійкості підприємства. Кожен метод має як позитивну так і негативну сторону. З недоліків можемо зазначити, що потрібно більше часу для дослідження та немає точного нормативного значення. Перевагою є великий масив даних та можливість визначення факторів, які впливають на діяльність підприємства.

Серед великої кількості методів виявлення кризи або ймовірність настання банкрутства визначається основна мета – запобігання наслідків, які може спровокувати дана криза на підприємстві. На початкових етапах ймовірність настання банкрутства можна виявити за допомогою тих ознак, що зазначені на рисунку 2.

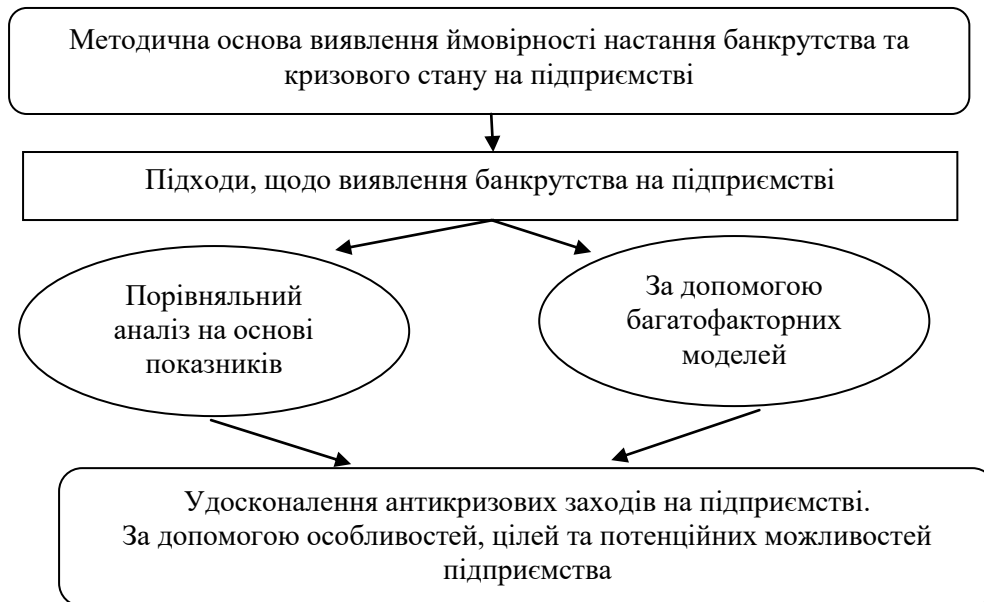

Рис. 1 – Підхід, щодо діагностики кризових явищ на підприємстві

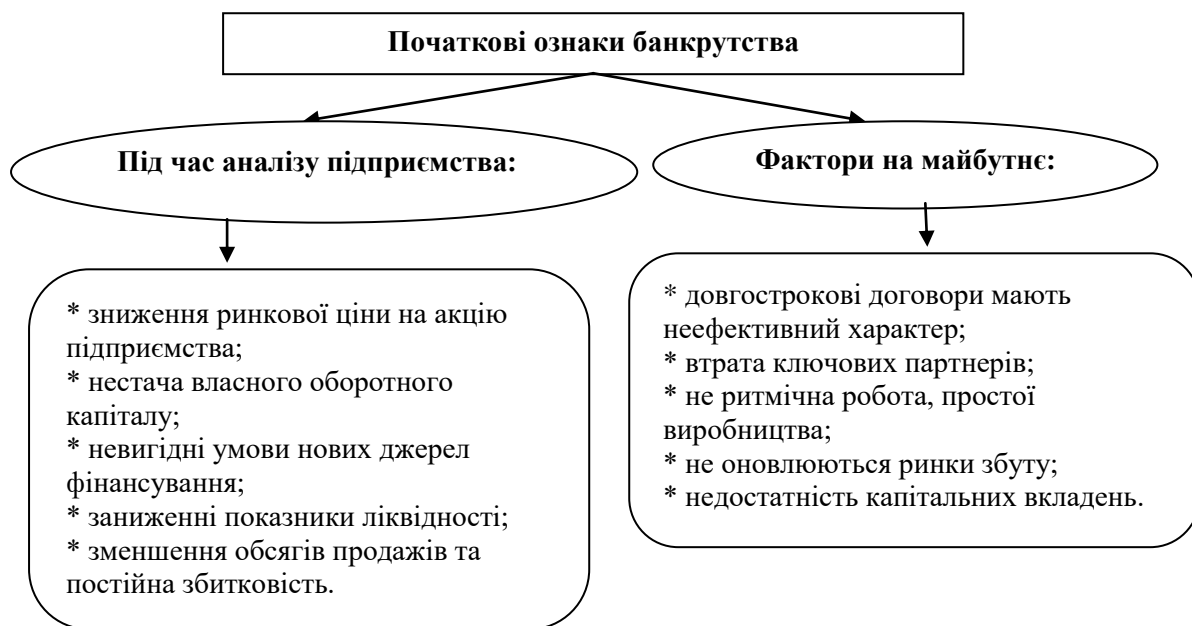

Рис. 2 – Початкові ознаки банкрутства підприємства

Для дослідження ймовірності настання банкрутства використовують різні моделі діагностики фінансового стану підприємства. Завчасно виявленні відхилення дають змогу швидко застосувати певний перелік антикризових заходів для уникнення негативних наслідків. Також банкрутство може виникнути не тільки через кризу, але й за неспроможності конкурувати на ринку. Зі збільшенням різноманітності товарів та послуг, розширення виробництва та розвитку економіки, відповідно до цього більшість підприємств

стали неконкурентоспроможними у власних галузях [3]. Порівняльний аналіз моделей зображений в табл.1.

Таблиця 1 - Порівняльна характеристика моделей прогнозування банкрутства

Модель	Недоліки	Переваги
Модель Ліса	<ul style="list-style-type: none"> ✓ не можливе застосування до малих підприємств; ✓ при розрахунку показники дещо завищені; ✓ орієнтована на підприємства Англії 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ можливість оцінити фінансовий стан; ✓ простота розрахунків; ✓ доступні всі дані для розрахунку
Модель Таффлера	<ul style="list-style-type: none"> ✓ застосовується на підприємствах, які торгують своїми акціями на біржі; ✓ використовуються застаріла інформація; ✓ залежить аналіз від вихідних даних 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ проста схема розрахунків; ✓ високий рівень прогнозування банкрутства порівнюючи з іншими компаніями
Модель Спрінгейта	<ul style="list-style-type: none"> ✓ використовується тільки на підприємствах США; ✓ спрямована тільки на розрахунок платоспроможності компанії; ✓ високий показник кореляції між змінними 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ прогнози достатнього рівня надійності; ✓ точність більше 90%.
Модель Терещенка	<ul style="list-style-type: none"> ✓ необхідний додатковий аналіз показників фінансового стану; ✓ великий відсоток невизначеності; ✓ неможливий аналіз раних передкризових явищ 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ враховує галузеві особливості; ✓ підходить до українських підприємств; ✓ зручна у використанні

Дослідивши методи та моделі прогнозування кризи та настання банкрутства, можемо зробити висновки що потрібно досліджувати показники комплексно. Це дає можливість об'єктивно оцінити фінансовий стан та діяльність підприємства з його особливостями. Завдяки моделям можна виявити багато проблем та завчасно створити нормальні умови для функціонування у ринкових умовах. Також важливо правильно визначити ризики та приділити увагу як і масштабним так і дрібним моментам, щоб в подальшому правильно прийняти управлінське рішення задля збереження нормального функціонування підприємства.

Список використаних джерел:

1. Зайцев О.В., Нікітін Д.В. Інститут банкрутства, його функції та роль на сучасному етапі економічного розвитку держави. *Причорноморські економічні студії*, 2017, Вип. 16, С. 142-145. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/57309>
2. Зайцев О.В., Нікітін Д.В. Особливості банкрутства суб'єктів господарювання державного сектору економіки України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство», 2017, Вип. 16, Ч. 1, С. 107-110. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/66442>
3. Зайцев О.В., Нікітін Д.В. Концепція досягнення позитивного результату в процесі санації державних підприємств. *Бізнес-навігатор*, 2017, Вип. 3(42), С. 133-136. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/65466>